

ELTE-kutatás

Nemek közötti egyenlőtlenségek különböző formáival kapcsolatos attitűdök és tapasztalatok

2015-2016

(összefoglalás)

Pillérek

Kvalitatív interjúk

- Adatfelvétel: 2015. december – 2016. január
- 40 diák (15 fiú, 25 lány), karonként min. 4, max. 6 fő
- Félig strukturált kvalitatív interjúk
- Témák: nemek közötti viszonyok és szexizmus (otthon, barátok, egyetem [diákok, tanárok, órákon, vizsgákon, beavatkozás, egyéb], „gólyatábori erőszak”-esetek megítélése)

Attitűdök (1.webkérdőív)

- 2016. február 22-március 15.
- N = 1465 fő
- Témák: Szexizmusok, nemi szerep attitűdök, ideológiák és normák, nemi erőszak mítoszok

Tapasztalatok és érintettség (2.webkérdőív)

- 2016. május 10-29.
- N = 852 fő
- Témák: Egyetemen belüli szexizmus és/vagy azon kívüli (nemi alapú) erőszak

Pillérek

Kvalitatív interjúk

- Adatfelvétel: 2015. december – 2016. január
- 40 diák (15 fiú, 25 lány), karonként min. 4, max. 6 fő
- Félig strukturált kvalitatív interjúk
- Témák: nemek közötti viszonyok és szexizmus (otthon, barátok, egyetem [diákok, tanárok, órákon, vizsgákon, beavatkozás, egyéb], „gólyatábori erőszak”-esetek megítélése)

Attitűdök (1.webkérdőív)

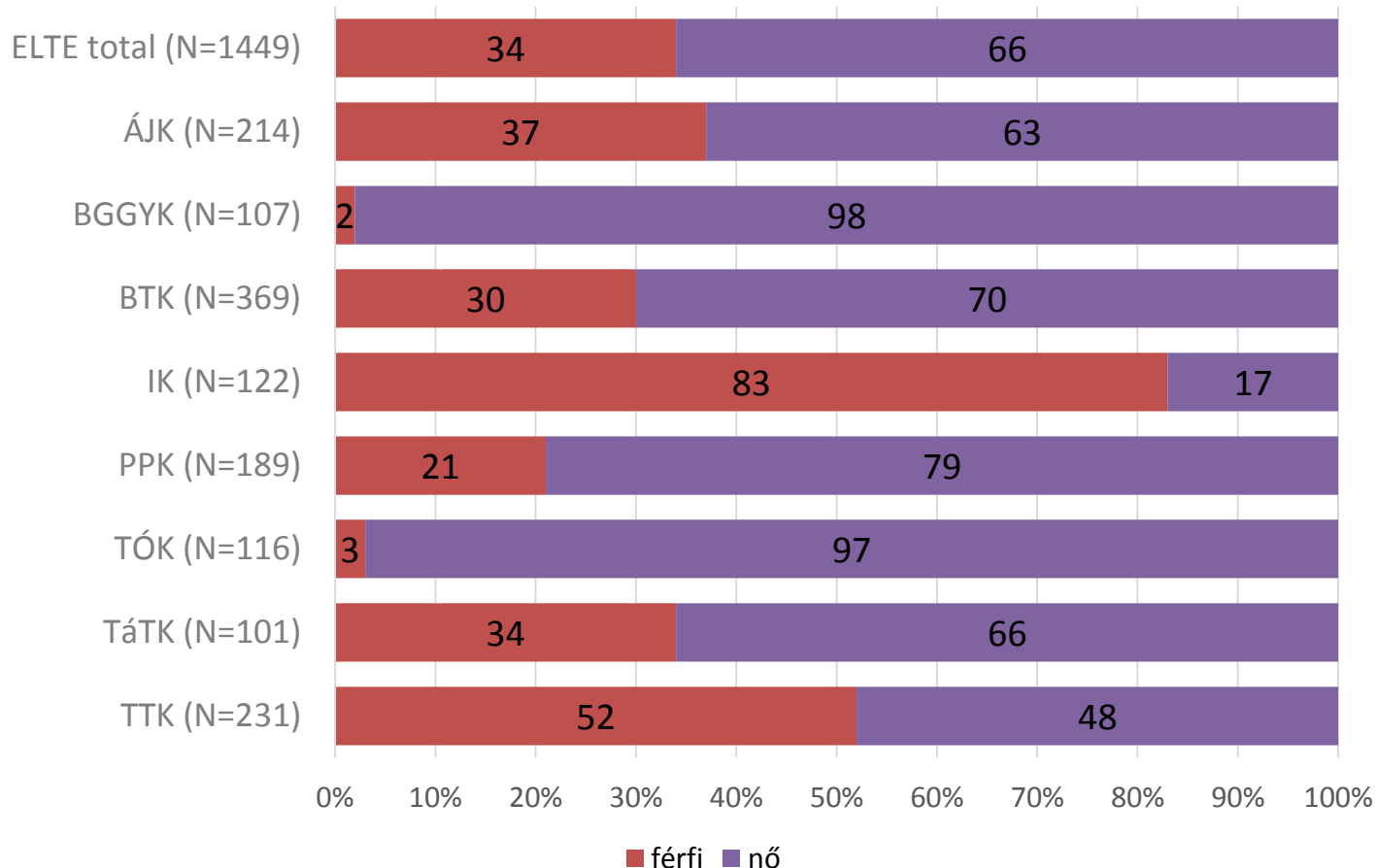
A két különálló **minta** alapkar, aktív félévek száma, tagozat és nem alapján jól reprezentálja az ELTE 2015/16. tavaszi félévének beiratkozott és aktív jogviszonnyal rendelkező diákjainak populációját (bármilyen tagozaton, szinten, képzési helyen, programon is tanulnak)

Tapasztalatok és érintettség (2.webkérdőív)

Mintavétel módja: véletlen kezdőpontú, szisztematikus, rétegzett minta alapkaronként.
Súlyozás: a válaszmegtagadás torzító hatását az említett jellemzők szerinti utólagos rétegzéssel kompenzáltuk, a populációra vonatkozó becslések a feltüntetett hibahatárokkal vonhatóak le.

Karok hallgatóinak nem szerinti megoszlása

(2016. február-március, érvényesen* válaszolók, %, N=1449)

*itt és a továbbiakban: az adott változók, illetve kérdések mentén hiányzó válasszal nem rendelkező

Nemi szerep attitűdök és ideológiák

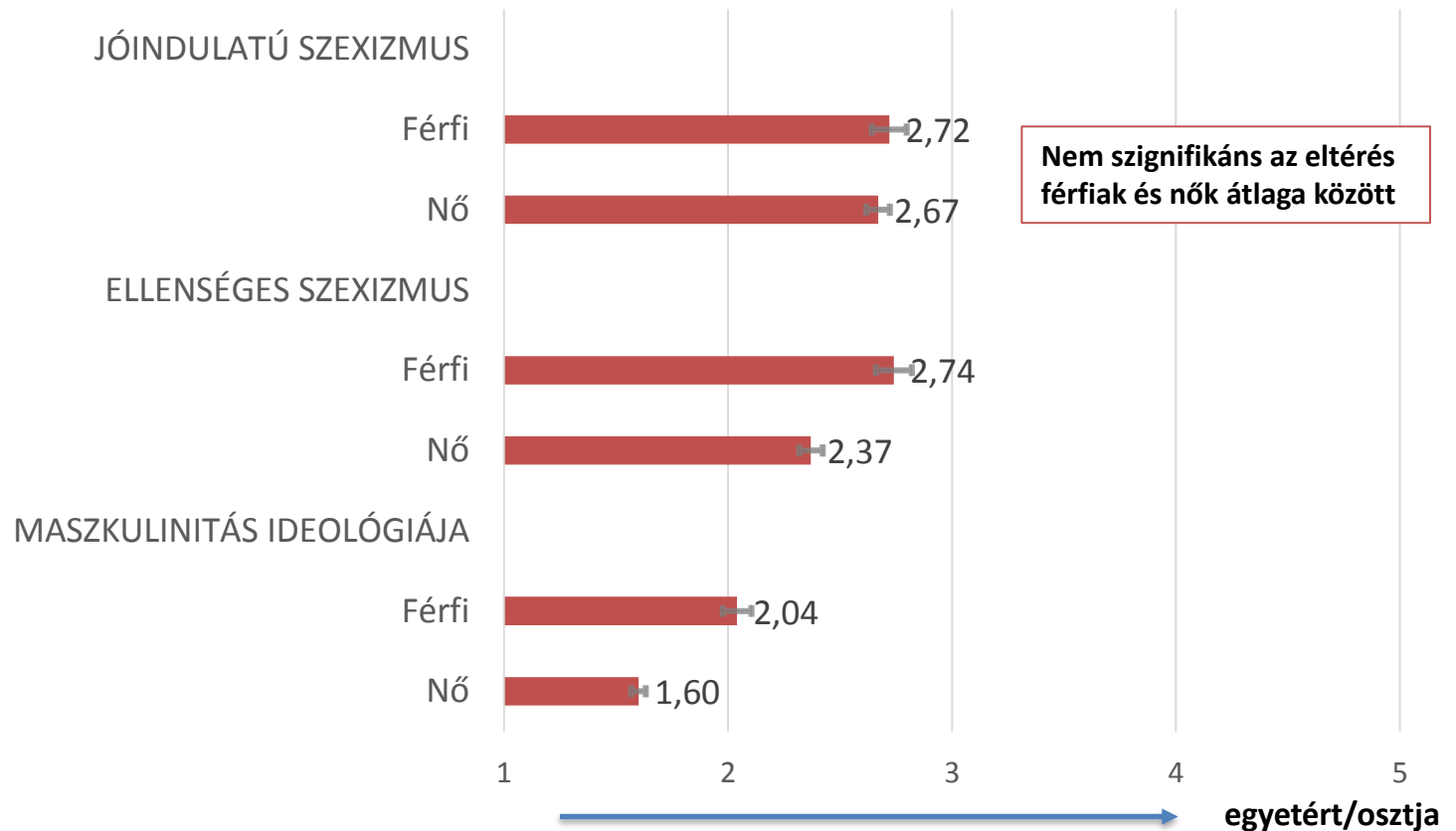
Mért attitűdök jelentése

- A **jóindulatú szexizmus** idealizálja a nőket, olyan, egyébként pozitív tulajdonságokat rendel sztereotipikusan hozzájuk, amelyek révén a domináns csoport tagjainak (itt: férfiak) patronáló, óvó, védő, de közben a csoportszintű hierarchiát újratermelő viselkedése az alávetett csoport irányába természetesnek és pozitívnak tűnik, amiért utóbbiaknak hálásnak kell lenniük
- Az **ellenséges szexizmus** azokat a nézeteket és hiedelmeket takarja, amely kifejezetten ellenséges a nőkkel szemben, és amelyben nők határozottan úgy jelennek meg, mint akik uralkodni kívánnak a férfiakon és kontrollt akarnak felettük gyakorolni a szexualitásuk, illetve feminista ideológiák segítségével.
- **Maszkulinitás ideológia:** hagyományos férfiszerepekkel kapcsolatos egyetértést, azok előírását, illetve elfogadását mérő mutató (pl. a férfi szava a döntő, egy férfi ne mutassa ki az érzelmeit, egy férfinak kínos, ha segítséget kell kérni, egy férfi szexuálisan aktív stb.).

Nemi ideológiák

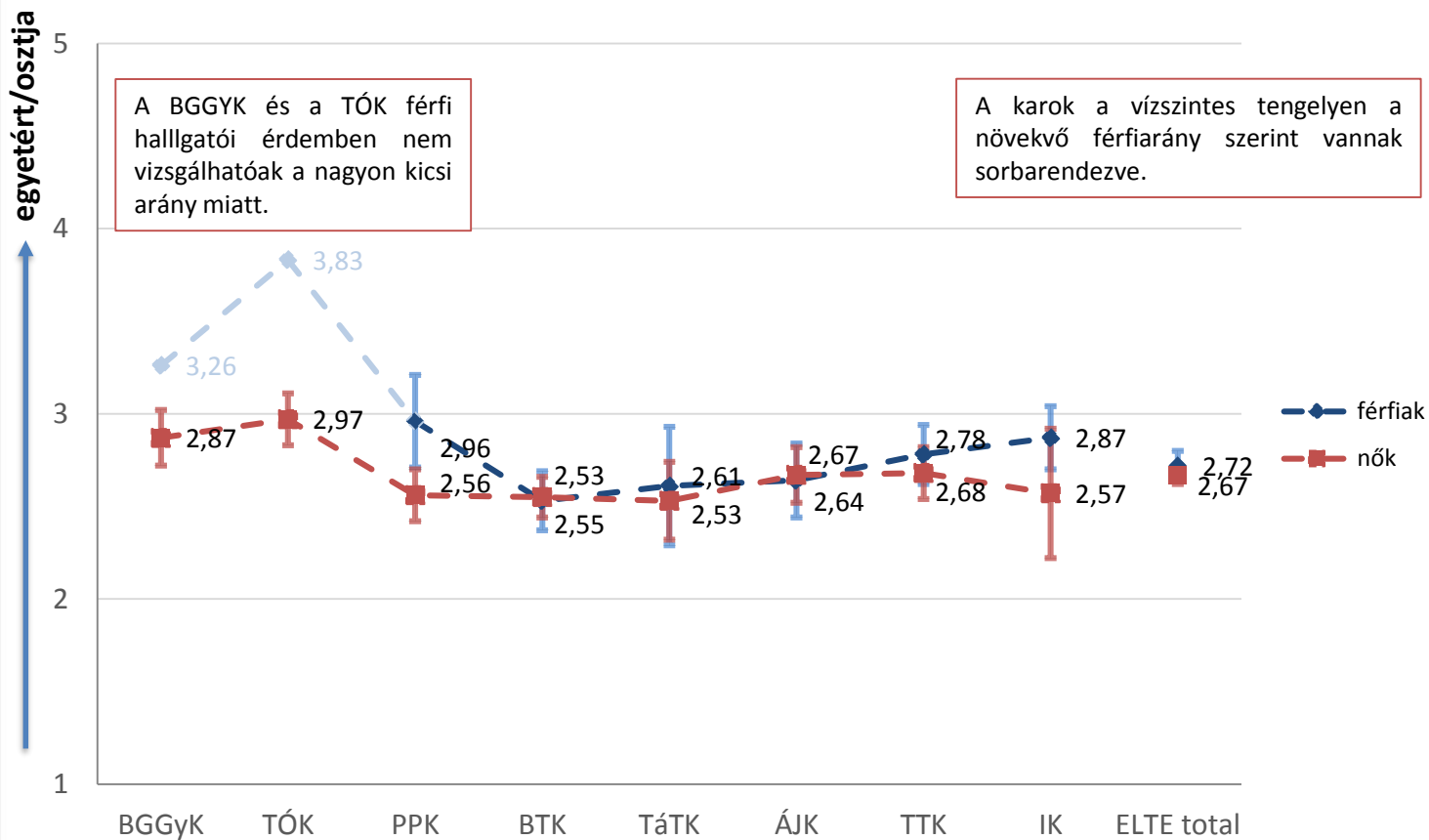
Nemek szerinti összehasonlítás (2016. február-március, érvényesen válaszolók átlagai 1-től 5-ig terjedő skálán,

$N_{\text{Férfi}} = 493, N_{\text{Nő}} = 958$)

Nemi ideológiák: ASI jóindulatú szexizmus

Nem x kar szerinti bontásban

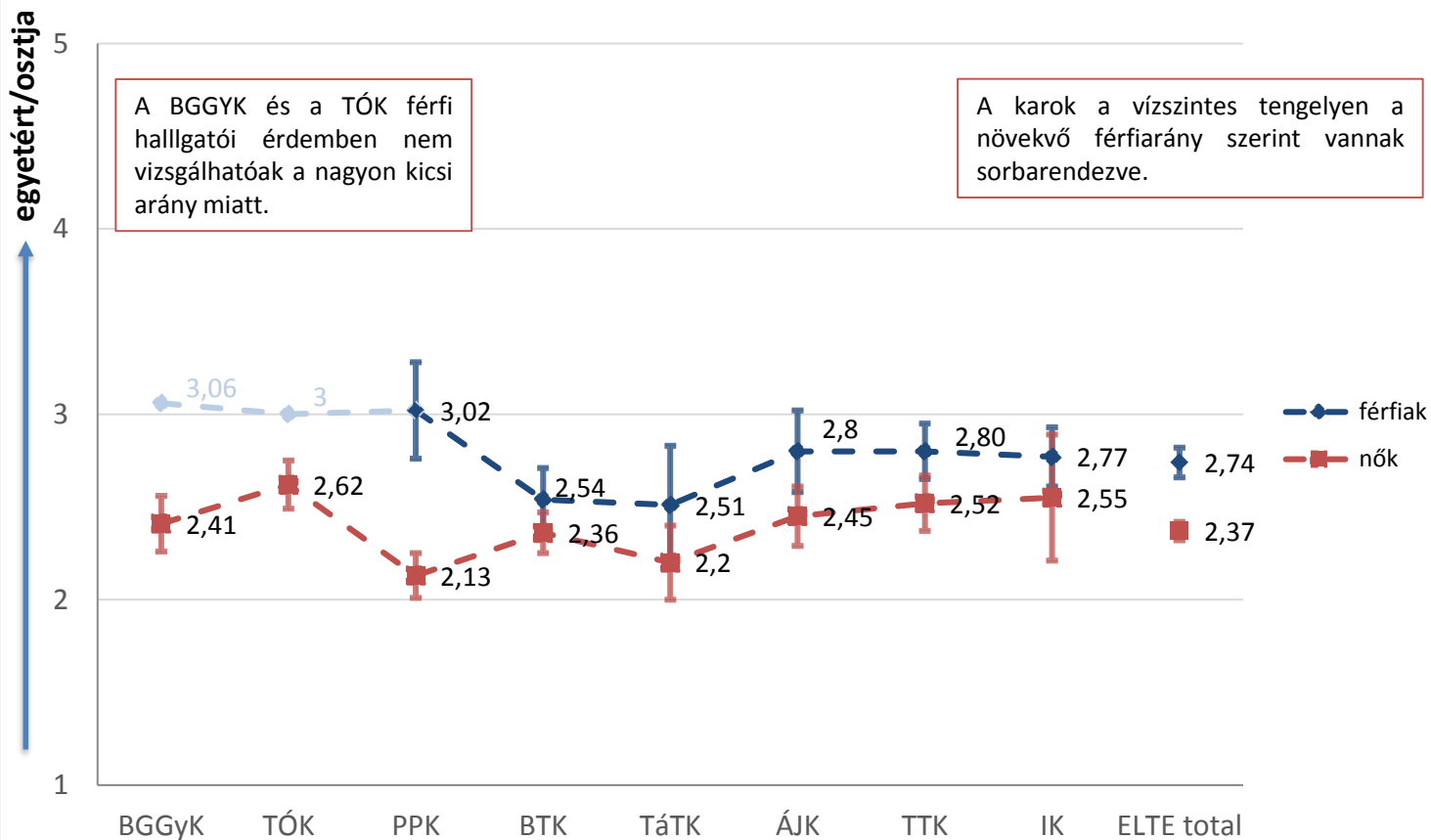
Férfiarány:

2% 3% 21% 30% 34% 37% 52% 83% 34%

Nemi ideológiák: ASI ellenséges szexizmus

Nem x kar szerinti bontásban

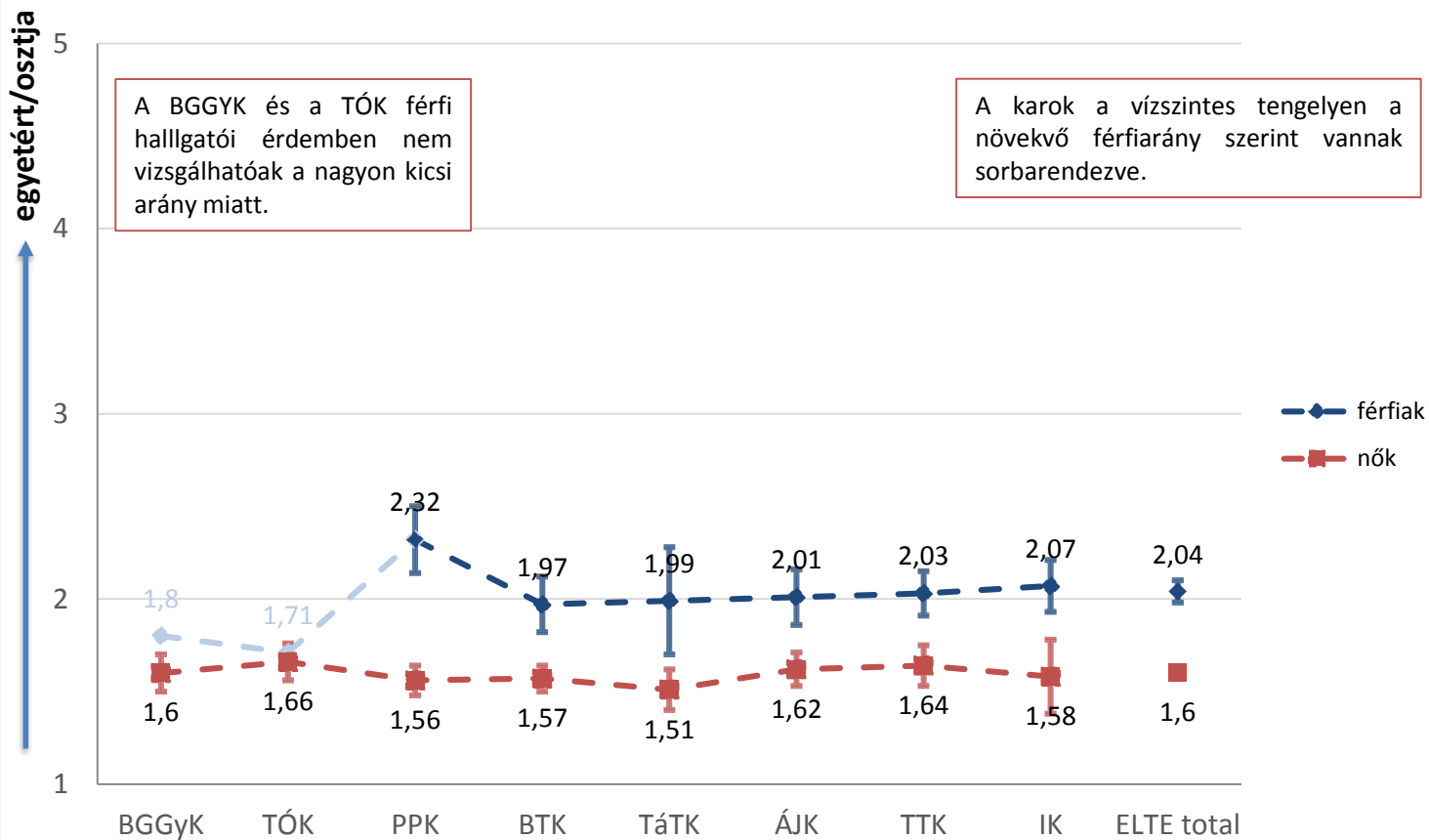

Férfiarány:

2% 3% 21% 30% 34% 37% 52% 83% 34%

Nemi ideológiák: maszkulinitás ideológiája

Nem x kar szerinti bontásban

Férfiarány:

2% 3% 21% 30% 34% 37% 52% 83% 34%

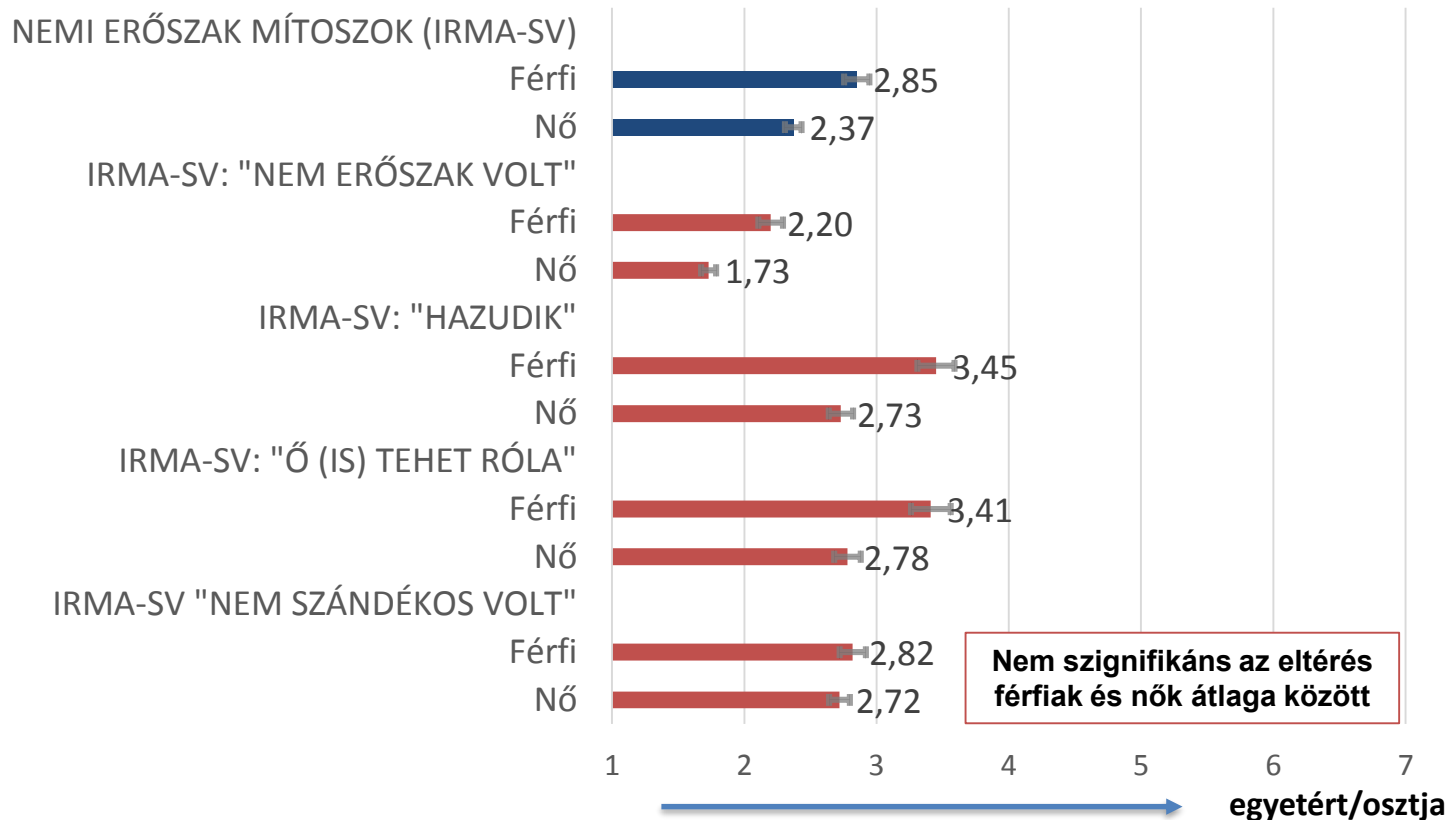
Nemi erőszak mítoszok

- A nemi erőszakos eseteket relativizáló, áldozathibáztató, nemi erőszak kultúrát fenntartó nézetek.
- Dimenziói:
  - 1. Nem erőszak volt
  - 2. Az áldozat hazudik
  - 3. Az áldozat is tehet róla
  - 4. Az elkövető nem szándékosan tett erőszakot

Nemi erőszak mítoszok

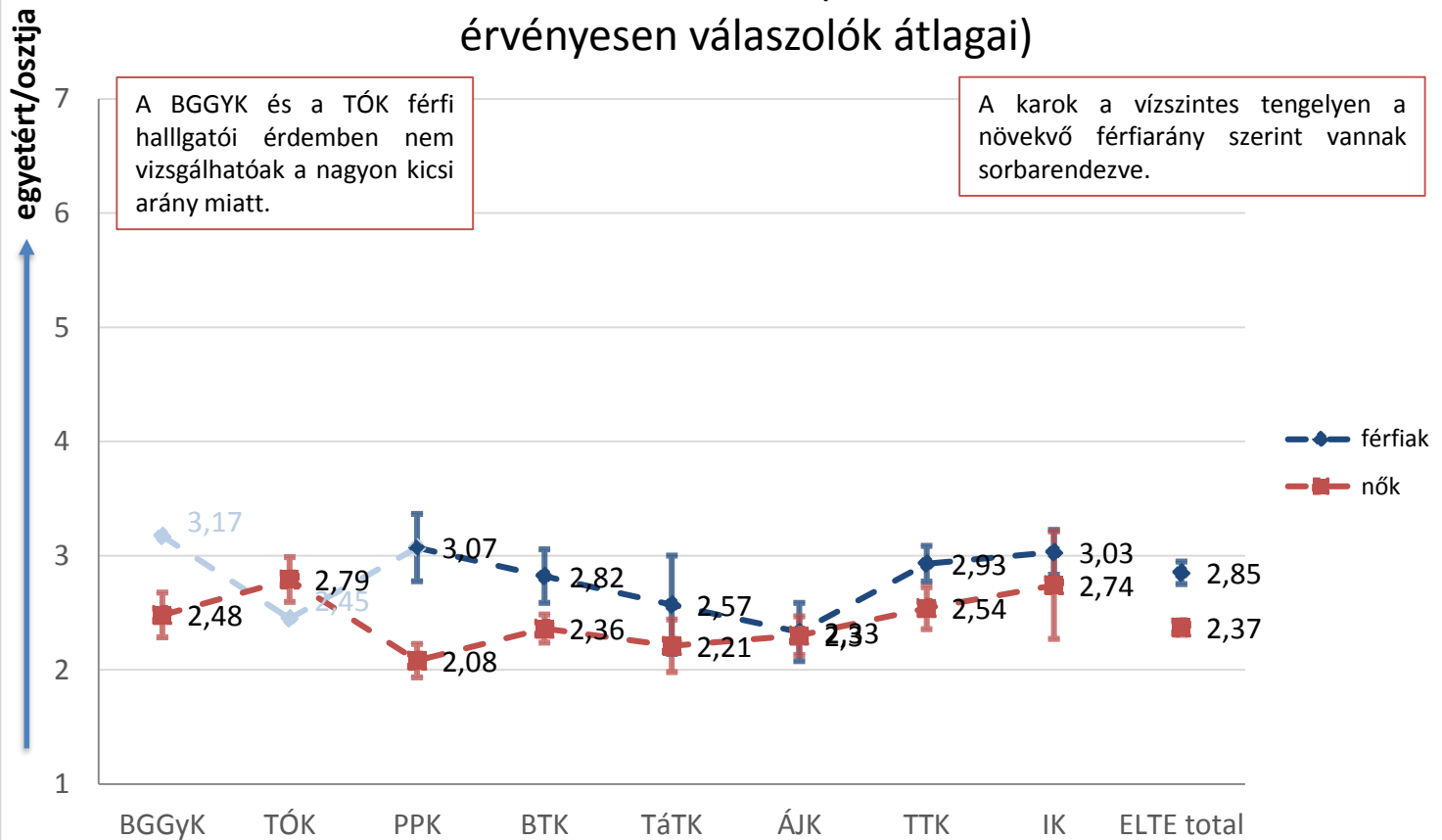
Nemek szerinti összehasonlítás (2016. február-március, érvényesen válaszolók átlagai 1-től 7-ig terjedő skálán,

$N_{\text{Férfi}} = 493, N_{\text{Nő}} = 958$)

Nemi ideológiák: nemi erőszak mítoszok

Nem és kar szerinti bontásban (2016. február-március, érvényesen válaszolók átlagai)

Férfiarány:

2% 3% 21% 30% 34% 37% 52% 83% 34%

Tapasztalatok és érintettség

Nőikkel szembeni szexizmus vagy nemi alapú megkülönböztetés

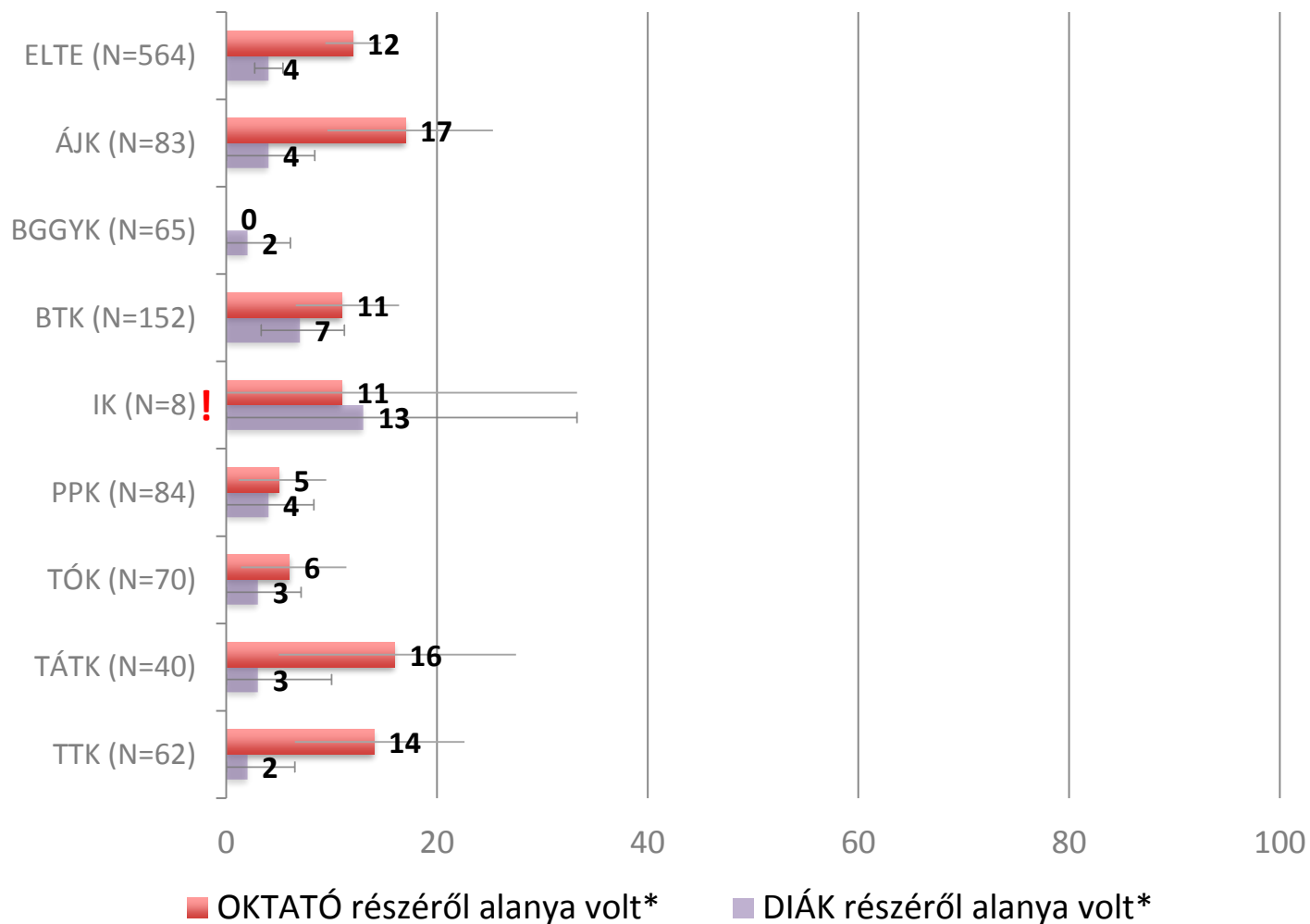
Tapasztaltál-e már olyat diák/oktató részéről, hogy...? (“több alkalommal alanya voltam” vagy “egyszer alanya voltam” – az alább felsoroltak közül legalább egynek)

- nőikkel kapcsolatos viccet mesélt,
- sértő vagy lekezelő szóval utalt nőkre vagy nők egy csoportjára a nemük miatt,
- női mivoltuk miatt nők szakmai alkalmasságát, hozzáértését vagy tanulmányi képességeit kérdőjelezte meg,
- általánosságban a nőikkel kapcsolatosan ellenségesen vagy lenézően nyilvánult meg,
- a neme miatt figyelmen kívül hagyta vagy látványosan nem vette komolyan diáklány hozzászólását egy beszélgetésben vagy vitában (órán vagy órán kívül),
- kifigurázta vagy gúny tárgyává tette a nemek közti egyenlőség témáját

Oktatók esetében kiegészül továbbá:

- kivételezett az órán a lányokkal,
- jobb jegyet adott a vizsgán a lányoknak csak azért, mert lányok vagy
- rosszabb jegyet adott a vizsgán a lányoknak csak azért, mert lányok

Nőkkel szembeni szexizmus vagy nemi alapú megkülönböztetés tapasztalata (2016. május, érvényesen válaszoló női megkérdezettek, %; N=564)

*csak nők között

Nem szignifikáns a különbség a karok között („diák részéről”)

Férfiakkal szembeni nemi alapú megkülönböztetés

Tapasztaltál-e már olyat diák/oktató részéről, hogy...? (“több alkalommal alanya voltam” vagy “egyszer alanya voltam” – az alább felsoroltak közül legalább egynek)

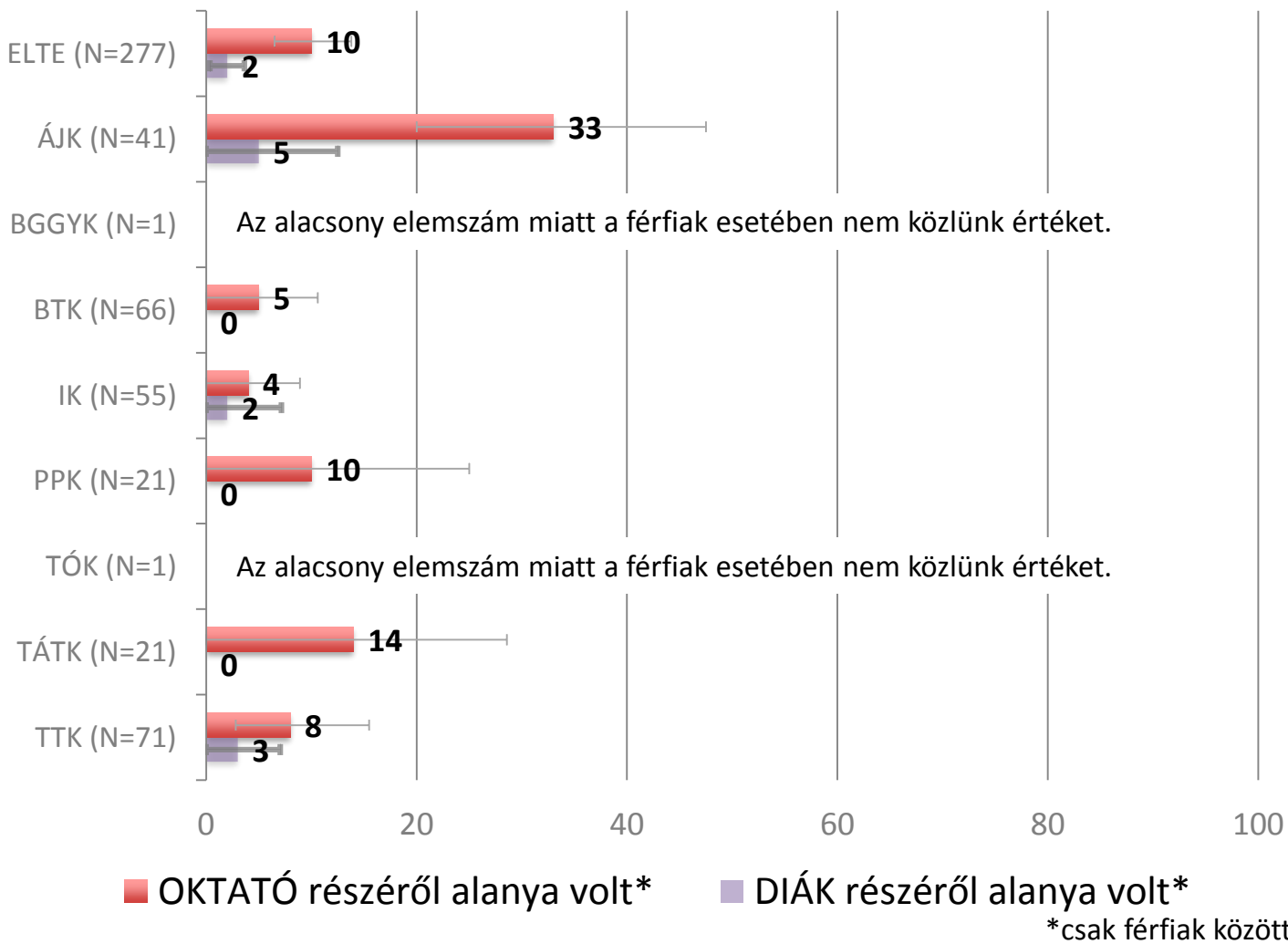
- férfiakkal kapcsolatos viccet mesélt,
- sértő vagy lekezelő szóval utalt férfiakra vagy férfiak egy csoportjára a nemük miatt,
- férfi mivoltuk miatt férfiak szakmai alkalmasságát, hozzáértését vagy tanulmányi képességeit kérdőjelezte meg,
- általánosságban a férfiakkal kapcsolatosan ellenségesen vagy lenézően nyilvánult meg,
- a neme miatt figyelmen kívül hagyta vagy látványosan nem vette komolyan fiú diák hozzászólását egy beszélgetésben vagy vitában (órán vagy órán kívül),

Oktatók esetében kiegészül továbbá:

- kivételezett az órán a fiúkkal,
- jobb jegyet adott a vizsgán a fiúknak csak azért, mert fiúk vagy
- rosszabb jegyet adott a vizsgán a fiúknak csak azért, mert fiúk

Férfiakkal szembeni nemi alapú megkülönböztetés tapasztalata

(2016. május, érvényesen válaszoló férfi megkérdezettek, %; N=277)

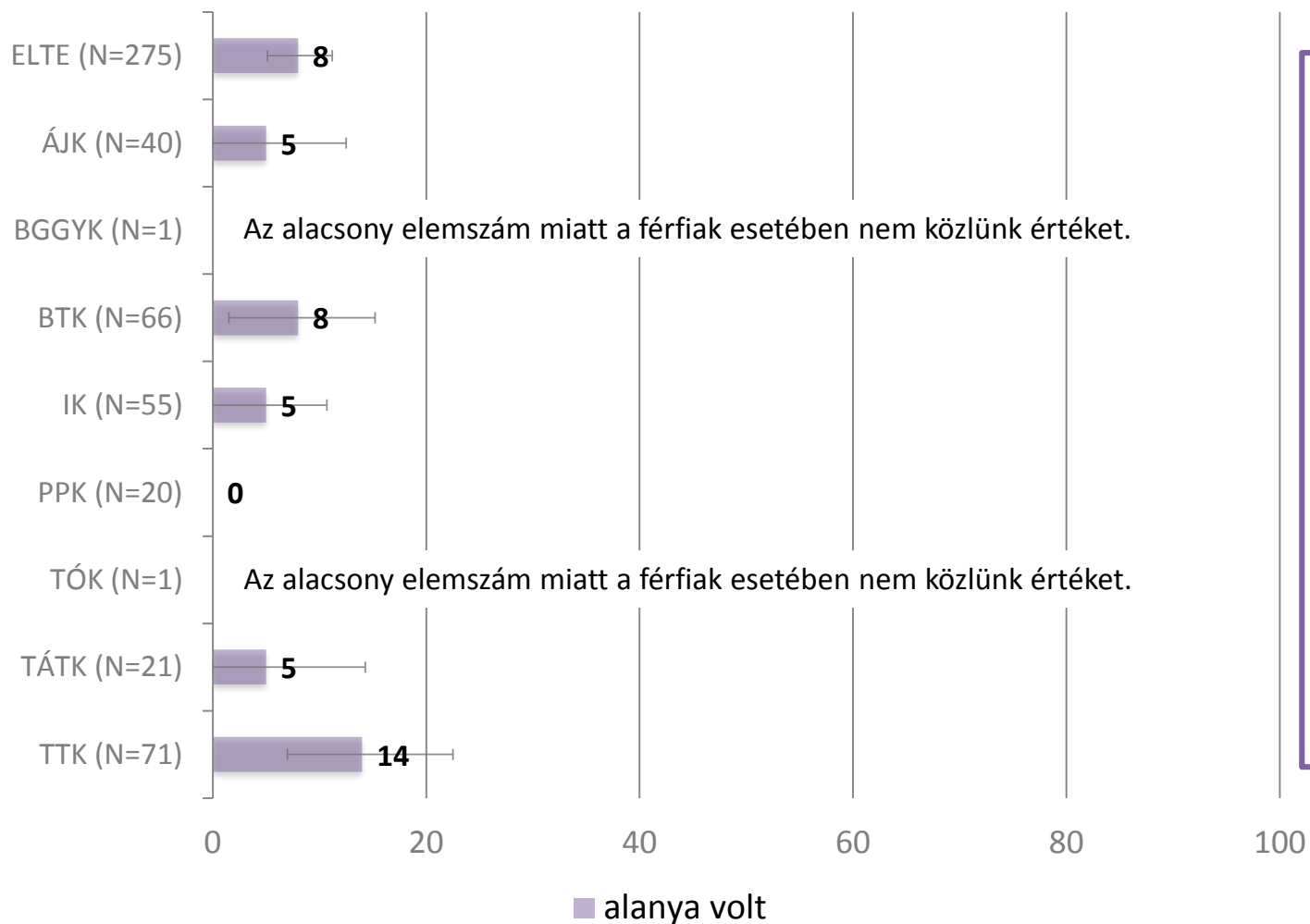
Szexuális jellegű visszaélés vagy nem kívánt közeledés

Tapasztaltál-e már olyat diák/oktató részéről, hogy...? (*“több alkalommal alanya voltam” vagy “egyszer alanya voltam” – az alább felsoroltak közül legalább egynek)*

- bizonyos jellegű előnyöket vagy pozitív elbírálást helyezett kilátásba szexuális ellenszolgáltatás fejében,
- a másik fél számára kellemetlen, szexuális töltetű megjegyzéseket tett a másik testére, valamely testrészére, külsejére vonatkozóan,
- nyíltan szexuális témájú, a másik fél számára kellemetlen, zavarba ejtő beszélgetést kezdeményezett,
- a másik fél számára kellemetlen módon kezdeményezett szexuális közeledést szóban és/vagy egyéb módon,
- engedély nélkül, szándékosan és szexuális szándékkal megérintette, megfogta vagy tapogatta egy másik személy valamely testrészét

Szexuális jellegű visszaélés vagy nem kívánt közeledés tapasztalata, *diákok részéről*

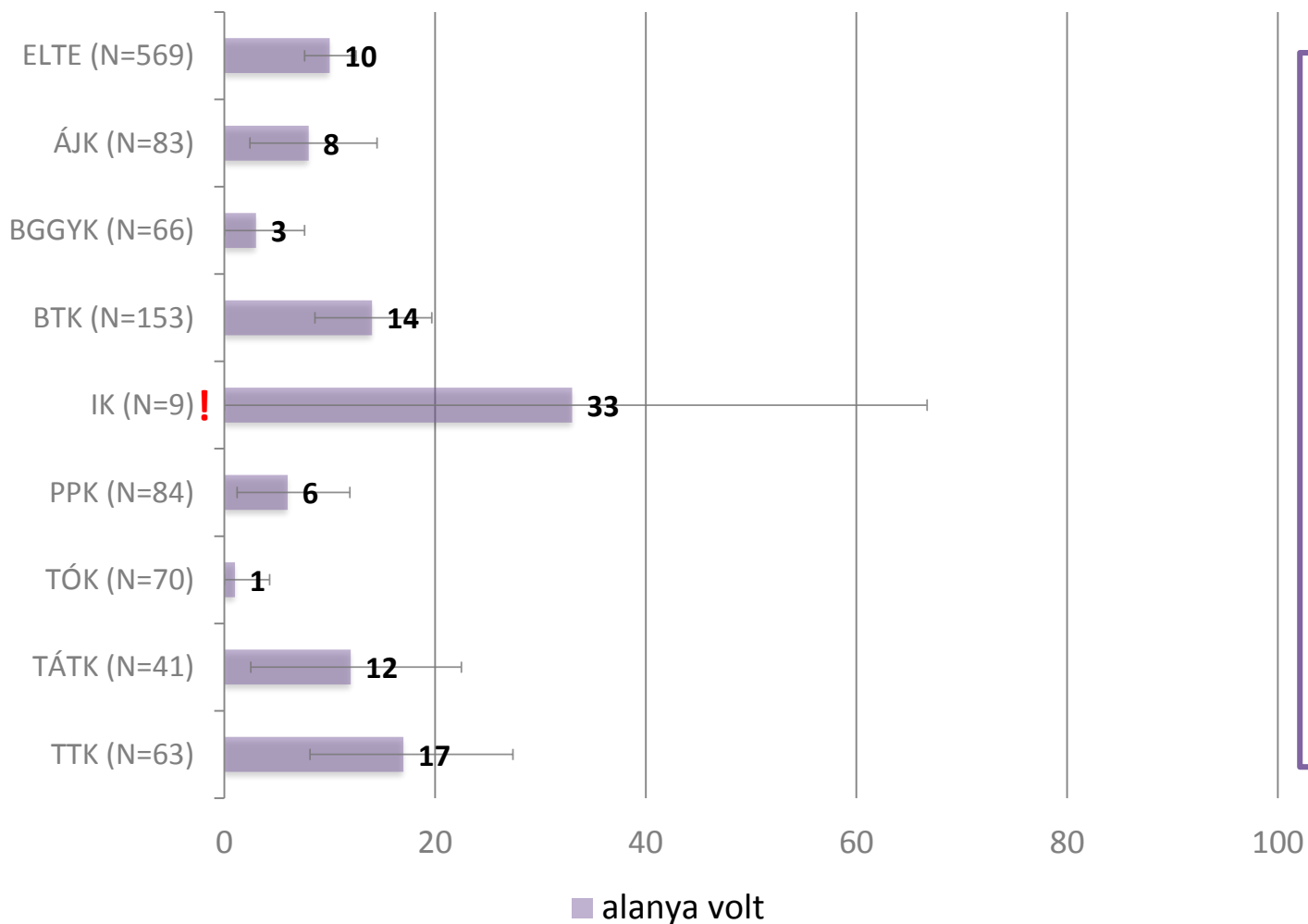
(2016. május, érvényesen válaszoló férfi megkérdezettek, %; N=275)

Nem szignifikáns a különbség a karok között

Szexuális jellegű visszaélés vagy nem kívánt közeledés tapasztalata, *diákok részéről*

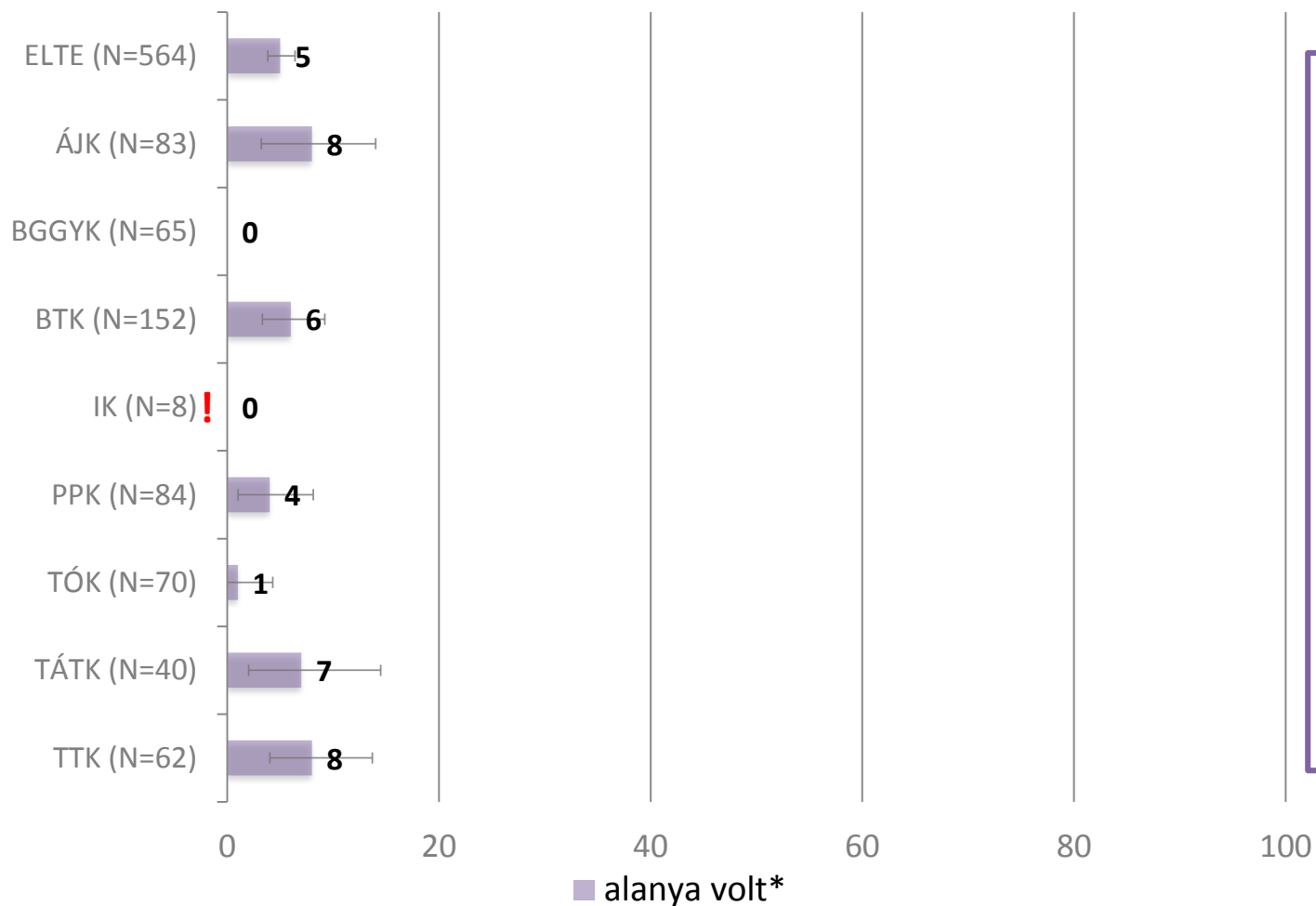
(2016. május, érvényesen válaszoló női megkérdezettek, %; N=569)

Nem szignifikáns a különbség a karok között

Szexuális jellegű visszaélés vagy nem kívánt közeledés tapasztalata, *oktatók részéről*

(2016. május, érvényesen válaszoló női* megkérdezettek, %; N=564)

Nem szignifikáns a különbség a karok között

*csak női megkérdezett jelezte, hogy oktató részéről egyszer vagy többször alanya volt

Szexuális zaklatás

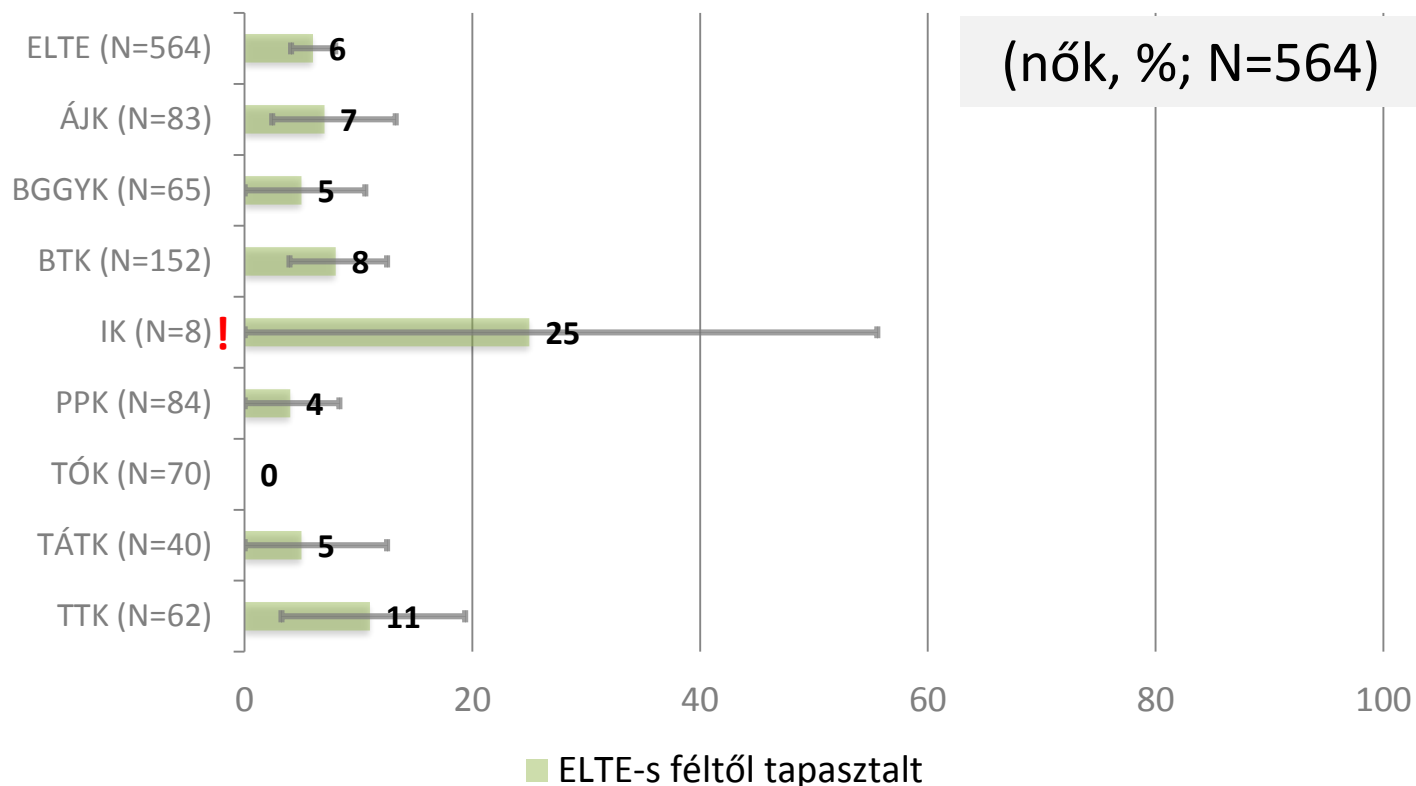

Előfordult-e már veled azóta, mióta az ELTE-re jársz, hogy valaki számodra sértő vagy kellemetlen módon ... (*“igen és az illetőnek van ELTE-s kötődése”* – az alább felsoroltak közül legalább egy előfordult)

- szexuálisan nyílt vagy kétértelmű megjegyzést tett vagy viccelődött veled kapcsolatban,
- szexuális szándékkal hozzád ért, tapogatott, hozzád dörgölözött
- akaratom ellenére mutogatta neked a nemi szervét,
- akaratom ellenére nyílt szexuális tartalmú képet, fotót, SMS-üzenetet vagy e-mailt küldött neked,
- akaratom ellenére arra vett rá, hogy pornografikus dolgokat nézzetek

Szexuális zaklatás az ELTE-n belül

- Az IK-s és a TáTK-s férfi diákok 5%-a, a TTK-s férfi diákok 1%-a jelezte, hogy más ELTE-s személytől tapasztalta (más karokon 0%, össz-ELTE férfi diákok közt: 2%).

Szexuális erőszak

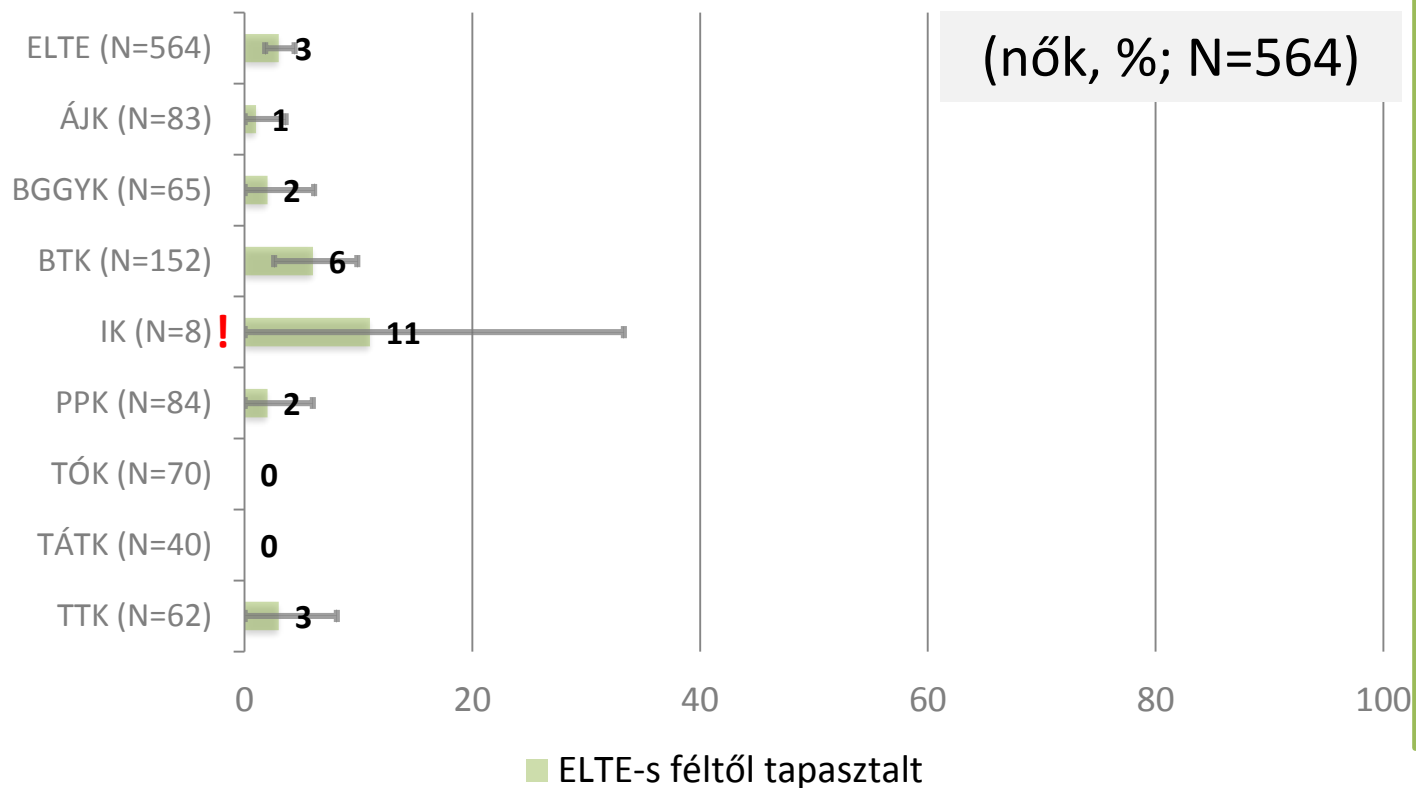

És olyanra volt már példa, mióta az ELTE-re jársz, hogy valaki ... (“igen és az illetőnek van ELTE-s kötődése” – az alább felsoroltak közül legalább egy előfordult)

- fizikai kényszert alkalmazva vagy más módon bántva *megkísérelt* szexuális (orális, anális vagy vaginális) vagy bármilyen más szexuális jellegű együttlétre kényszeríteni
- fizikai kényszert alkalmazva vagy más módon bántva szexuális (orális, anális vagy vaginális) vagy bármilyen más szexuális együttlétre kényszerített,
- akaratod ellenére vagy a beleegyezésed nélkül szexuális tevékenységbe vont bele
- a beleegyezésedre képtelen állapotodat kihasználva szexuális tevékenységbe vont bele,
- úgy vont bele szexuális tevékenységbe, hogy féltél visszautasítani

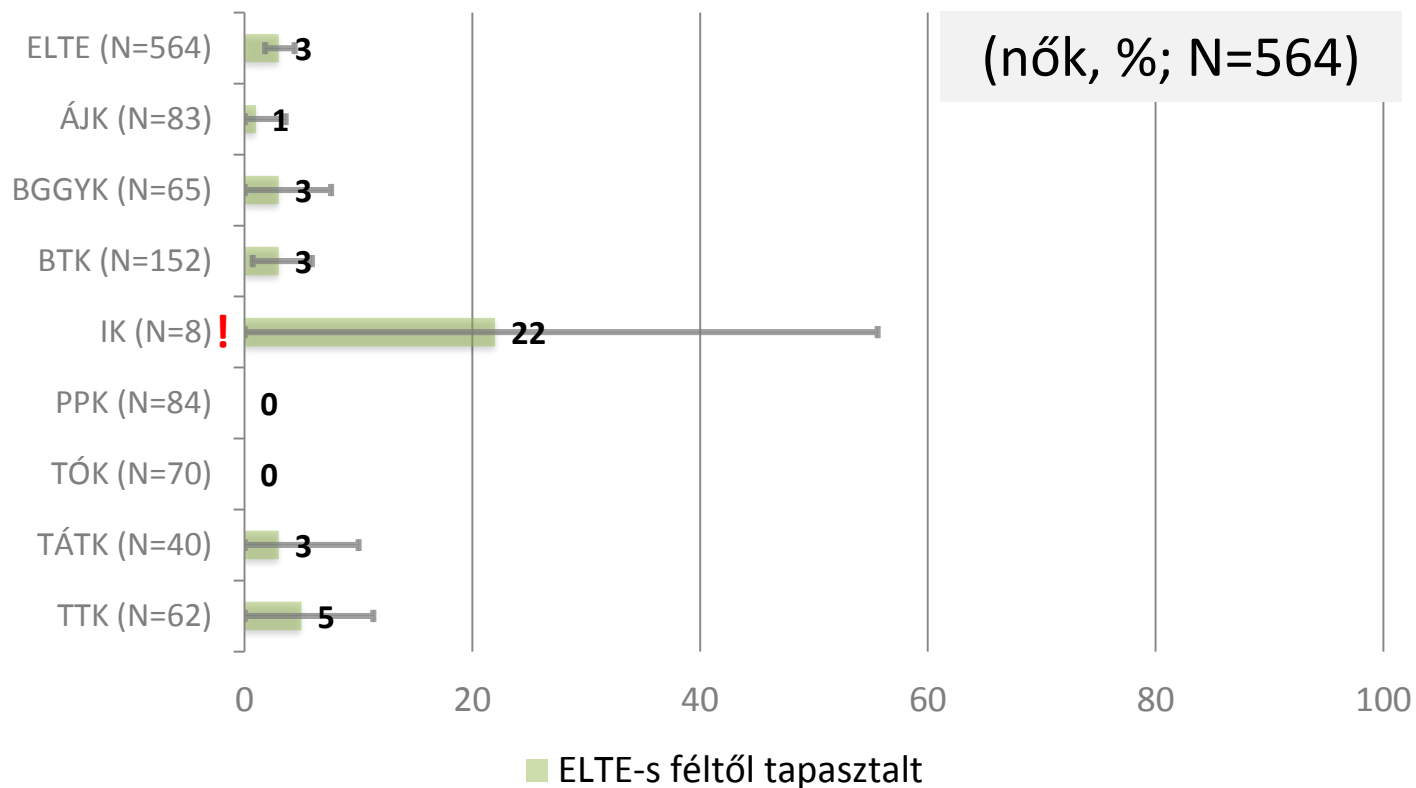
Szexuális erőszak az ELTE-n belül

- Az IK-s férfi diákok 2%-a, a TTK-s férfi diákok 3%-a jelezte, hogy más ELTE-s személytől tapasztalta (más karokon 0%, össz-ELTE férfi diákok között: 1%).

Zaklatás (=rámenősen, akaratod ellenére akart randevúzni vagy találkozni veled) az ELTE-n belül

- Az összes ELTE-s diák 2%-a, az **ELTE-s férfi diákok 1%-a**, az **ELTE-s női diákok 3%-a** jelezte, hogy ELTE-s féltől tapasztalt ilyen. A férfiak esetében az IK-n (4%) és a TTK-n (1%) jelezték ezt.

Interjú kutatás: az egyetem beavatkozásáról

- A résztvevők **túlnyomó többsége alapvetően üdvözölte annak lehetőségét**, hogy az egyetemen belül valamilyen szervezett módon segítséget kapjanak az áldozatok és az érintettek
- Egy testületnek vagy bizottságnak **már a puszta létevel is képes lenne az egyetem kifejezni** azt minden polgára számára, **hogy milyen értékeket vall a nemek közötti egyenlőség kérdésében**
  - Preventív hatása is lehetne, prevenció fontossága
- Az intézményen belüli jelenlegi, **az esetek jelentését blokkoló hatású szervezeti, nemi kultúra mostani ereje**
- Többen is kiemelték, hogy **jelenleg semmilyen formában sem tisztázott előttük az, hogy hova tudnának fordulni vagy milyen lehetőségeik lennének az egyetemen belül** akkor, ha az egyetemen belül nemi alapú vagy egyéb erőszakos eset áldozatává válnának

Interjú kutatás: az egyetem beavatkozásáról

- **Magára az eljárási protokollra a legapróbb részletekre vonatkozóan is információval kell szolgálni a számukra ahhoz, hogy a szervezettel szemben kiépülhessen a bizalom**
- **Képes-e általánosságban megerősödni a szervezeten belül egy olyan demokratikus szervezeti kultúra, ami arra bátorítja az áldozatokat vagy a valamilyen hátrányt elszenvedetteket, hogy merjenek szólni**
- **anonimitás biztosítása**
- **egy adott kar szervezeti kultúrájától is nagyban függő, hogy a diákok mennyire tartják reálisnak, hogy a kar valamely oktatójához forduljanak közvetlenül a panaszukkal**
- **a kari vezetőkkel vagy éppen az oktatókkal való kapcsolat hiánya, az ő láthatatlanságuk sokkal inkább aláássa a szervezeten belül azt a bizalmat**
- **egy felállítandó bizottság vagy testület olyan szintű és garantált függetlenséget tudjon élvezni**

Interjúk kutatás: vizsgaszituációkban való visszaélések

- A **vizsgaszituációkban tapasztalt szexizmus** egyik jellemző formája a **tárgyasítás**, ami a női diákok számára megalázó
- A nők tárgyasítása mellett a férfiak felsőbbrendűségének hangsúlyozása, **legitimálása működik egyenlőtlenségi mechanizmusként**, amikor egy alapvetően elméletileg egyenlő viszonyból a férfiakat, a férfi diákokat emeli a tanár hatalmi helyzetbe
- Volt olyan alany, aki felidézett olyan esetet, amikor **az oktató részéről konkrét szexuális zsarolás hangzott el**. Az, ha egy oktató a hallgatóra nőként tekint, a nőiségére megjegyzéseket tesz, egy vizsgahelyzetben is kellemetlen a hallgató számára, hiszen a külseje vagy nemisége elvileg nem releváns a vizsgahelyzetben, ahol a tudásáról ad számot
- A különböző típusú visszaéléseket említő diákok közül többen tettek arra utalást, hogy a kar vezetése tud is arról, ki az a személy, aki órán vagy vizsgán szexista viselkedést enged meg magának („nyílt titok”), mégsem avatkozik be érdemben senki
- Az interjúkban **nem találtunk olyan alanyt, aki az átélt visszaélést bármilyen egyetemi szervnél jelezte volna**.

Kutatócsoport & kapcsolat

- Kutatócsoport tagjai:
  - [Gregor Anikó PhD](#) (szociológus, egyetemi adjunktus, ELTE TáTK), kutatásvezető, tapasztalatok és érintettség pillér
  - [Giczi Johanna](#) (szociológus, tanársegéd, ELTE TáTK), kvalitatív interjú kutatási pillér
  - [Kovács Mónika PhD](#) (szociálpszichológus, habilitált egyetemi docens, ELTE PPK), szexizmus és nemi erőszak mítosz attitűdök pillér
  - [Ligeti Anna Sára](#) (kisebbségpolitikus, ELTE TáTK alumna), kutatómenedzser
  - [Dr. Simon Dávid](#) (statisztikus, tanársegéd, ELTE TáTK), kvantitatív kérdőíves adatfelvételek, mintavétel, súlyozás
  - [Szabó Mónika PhD](#) (szociálpszichológus, egyetemi adjunktus, ELTE PPK), szexizmus és nemi erőszak mítosz attitűdök pillér
  - [Zabolai Margit Eszter](#) (alkalmazott nyelvész MA egyetemi hallgató, ELTE BTK), kvalitatív interjú kutatási pillér
- A kutatás különböző szakaszaiban résztvevő kutató-diákok (interjúerek és próbakérdőzők): Andorkó Dóra, Bagyura Márton, Balázs Petra, Balla Lilla, Dobra Zsanett, Ferenczy Dávid, Galovics Gergely, Gonda Ágnes, Kelemen Zsófia, Király-Gyeőry Máté, Losonczi Ágnes, Molnár Luca, Nyúl Boglárka, Schuller Csaba, Szakonyi Márton, Sebestyén Annamária
- A kutatócsoport ezúton is szeretné kifejezni a köszönetét minden diáknak, aki válaszaival segítette a kutatást.